

УДК 81'27'373.45:[378:355.351.085.5]:005.336.2

ІНШОМОВНА ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У КУРСАНТІВ ВІЙСЬКОВОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ: СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ ПІДХІД

Галина БАТИЩЕВА, Наталія КУЗНЕЦОВА, Віталій ПЕТРУХІН

*Національна академія сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного,
вул. Героїв Майдану, 32, 79000, м. Львів, Україна
batyschtschewa@gmail.com, francnovyi@gmail.com, petruvital@gmail.com*

Військові відомства більшості країн світу, зокрема й України, регламентують використання мови в повсякденній життєдіяльності частин і підрозділів у зв'язку зі специфікою цієї комунікативної сфери. Вона потребує передусім чіткості, однозначності понять і термінів, лаконічності, уніфікованості та стандартизації.

Умови формування професійної компетенції військових фахівців вимагають їхньої своєчасної взаємодії з іншими в єдиному глобальному просторі. Для забезпечення функціональності всіх організаційних структур та матеріально-технічної бази і взаємосумісності у сфері професійної військової діяльності Північноатлантичний союз прийняв систему стандартів STANAG (standardisation agreement – угода щодо стандартизації), яка регламентує способи, порядок дій, понятійний апарат та умови для уніфікації в рамках спільних збройних сил. Одним із таких стандартів є STANAG 6001 – угода від 1976 р. (остання її редакція під назвою “АТrainP-5 – Рівні мовленнєвої компетенції” – від 19.05.2016 р.), що визначає рівні володіння робочими мовами альянсу та вимоги щодо їх досягнення (NATO Standard, 2016). Метою згаданого стандарту є проведення єдиних оперативних і адміністративних заходів та використання матеріально-технічного забезпечення таким чином, щоб збройні сили однієї країни-учасниці НАТО могли спілкуватися на професійному рівні зі збройними силами інших держав-учасниць і використовувати їхні матеріально-технічні засоби. Крім того, угода STANAG 6001 створює основу для технічної інтероперабельності та взаємозамінності серед великої різноманітності систем зв'язку, інформації, командування та інших, важливих для проведення військових операцій.

Забезпечення мовного взаєморозуміння, а, значить, і взаємосумісності у професійній сфері – одна із основних умов членства в альянсі. Саме тому вимоги стандарту STANAG 6001 лягли в основу Концепції іншомовної підготовки особового складу Збройних Сил України, котра визначає напрямки вивчення іноземних мов, способи та рівні опанування ними українськими військовиками (Наказ МО України № 267 від 1 червня 2009 р.).

У цьому контексті інтеграція вищої військової освіти нашої держави в єдиний освітній простір постає як умова порозуміння в основних питаннях професійної діяльності щодо вироблення єдиних підходів до бойової підготовки, розробка сучасних зразків техніки тощо. Такий напрямок розвитку сучасної військової освіти зумовив потребу використання нових технологій, методів, форм і засобів навчання іноземній мові. Тому колектив Навчально-наукового центру мовної підготовки Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного у Львові розробив навчальні комплекти: з

англійської мови “Steps in English” (“Basic Steps”, “Step by Step”, “Step Up”, “English for You. Grammar from A to Z”) (Дмитриєнко та ін., 2012; 2013; 2016а; 2016б; 2019) та з німецької мови “Німецька мова для ВЗВО” (“Deutsch. Німецька мова для ВВНЗ”, “Lingvolandeskunde. Лінгвокраїнознавство”, “Deutsch für Sie. Grammatik von A bis Z”) (Ба-тищева та ін., 2014; 2016; 2017).

Автори згаданих наукових комплексів, як і інші українські та зарубіжні дослідники, які працюють над створенням дидактичної бази з вивчення іноземних мов за професійним спрямуванням (Акопян Т., Ковальова А., Кузанкіна О., Ніколаєва С., Панасенко Г., Пономарьова О., Цимбал С.; Брігер Н., Біер К. та ін.), дотримуються думки про необхідність використання в навчальному процесі не тільки західних посібників, але і власних розробок. Це пов'язано передусім з тим, що західні посібники недостатньо враховують соціолінгвістичний підхід у формуванні іншомовної підготовки військовиків. А саме він може збагатити лінгводидактичні дослідження щодо практики викладання іноземних мов, оскільки, на думку Г. Мацюк, сьогодні “соціолінгвістична теорія стає передумовою лінгвістичного опису як одне із завдань сучасного мовознавства” (Мацюк, 2010, с. 17).

Тому метою нашої статті є висвітлення особливостей використання соціолінгвістичного підходу для поглиблення комунікативної і професійної спрямованості дидактичних засобів з вивчення іноземних мов у військових ЗВО та для вироблення рекомендацій щодо підвищення якості формування іншомовної компетенції курсантів.

Питання взаємодії мови та соціуму і формування дидактичних засобів

Відомо, що загальна мета навчання іноземним мовам постає через формування комунікативної компетенції. Її розуміють як створення можливостей для мовленнєвої взаємодії з представниками інших спільнот. Документ Ради Європи “Загальноєвропейські мовні компетенції: викладання, вивчення, оцінка” в пункті 2.1.2. зазначає, що комунікативна мовна компетенція включає три компоненти: лінгвістичну, соціолінгвістичну та прагматичну компетенції (Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment).

Нагадаємо, що лінгвістична компетенція полягає у знанні лексики, фонетики, граматики та інших системних складових мови без врахування соціальних характеристик її варіантів та функціональної (прагматичної) мети її конкретного застосування. На відміну від неї, соціолінгвістична компетенція відображає соціокультурні умови використання мови. Вона забезпечує дотримання соціальних норм спілкування (правил мовленнєвої поведінки, норм спілкування між представниками різних поколінь, класів, соціальних груп тощо) і має суттєвий вплив на успішність порозуміння між представниками різних культур. Прагматична компетенція передбачає вибір мовних засобів у відповідності до конкретних мовленнєвих завдань, на який суттєво впливають соціальна взаємодія та культурне середовище. Перелічені компетенції дозволяють здійснювати мовленнєву діяльність у різних сферах спілкування, серед яких з практичної точки зору вивчення іноземних мов можна виокремити такі: суспільну, особистісну, освітню і професійну.

Оскільки іншомовна комунікативна компетенція випускника військового вишу є складовою частиною його загальної професійної компетентності, то помилки/недоліки соціокультурного характеру загалом та соціолінгвістичного зокрема можуть суттєво зашкодити його подальшій професійній діяльності. Враховуючи сказане вище, кінцева мета курсу іноземної мови за професійним військовим спрямуванням передбачає реальне спілкування з носіями мови; отримання професійно цінної або практично корисної інформації з іншомовних джерел; практичну професійну діяльність військовика інозем-

ною мовою; його соціальну орієнтацію в сучасному міжкультурному просторі як професійно спроможної, освіченої та культурної особистості. Іншими словами, основною метою навчання іноземної мови в немовному військовому виші є формування в курсантів комунікативної компетенції, що дозволяє здійснювати практичне володіння мовою в професійній і повсякденно-побутовій сферах.

На переконання авторів новостворених навчальних комплектів, така кінцева мета висуває до підручника з іноземної мови за професійним військовим спрямуванням дві основні вимоги: використати комунікативно орієнтований підхід для забезпечення формування комунікативної компетенції; забезпечити професійне спрямування дидактичних засобів на основі положень соціолінгвістичного підходу. Комунікативно орієнтований підхід в цьому контексті не слід вважати синонімом комунікативного навчання, тобто викладання, організованого на основі завдань лише комунікативного характеру.

Комунікативно орієнтований підхід у нашому розумінні передбачає використання різноманітних, а не виключно комунікативних, завдань і вправ. Крім того, він не заперечує часткового використання інших методик та підходів, визначених терміном *Principled Eclecticism* (обґрунтований еkleктизм), його автори комплектів визначили для себе як базовий.

Соціолінгвістичний підхід дозволяє втілити професійне спрямування підручника, не обмежуючи його рамками посібника з іноземної мови для “спеціальних цілей” і не зводячи його до так званого профільного підручника, який часто використовується в немовних ЗВО після загального курсу іноземної мови і який зосереджений, в основному, на читанні та перекладі текстів за спеціальністю.

Для практичних цілей укладання підручників виявилось необхідним методологічне визначення поняття “професійне спрямування”. Аналіз праць вітчизняних та зарубіжних дослідників виявляє відсутність єдності в трактуванні його змісту, що спричинило появу численних варіацій, зокрема *профільно-орієнтоване навчання, мова спеціальності, мова професійного спілкування, фахова мова, мова спеціального призначення* та інші (Панасенко та Акоюн, 2010; Зелінська, 2014; Ковальова та Пономарьова, 2011; Кузанкіна та Циганок, 2012; Ніколаєва, 2010; Цимбал, 2006).

Взявши за основу соціолінгвістичний підхід, ми приєднуємось до думки тих фахівців, які вважають, що під професійно орієнтованим слід розуміти навчання, засноване на врахуванні потреб слухачів, що вивчають іноземну мову, зумовлених особливостями майбутньої професії або спеціальності (Тарнопольський та Корнева, 2011), і що сфера іноземної мови професійного спрямування складається з трьох взаємопов'язаних компонентів: знання мови, комунікативних вмій та професійного змісту (Brieger, 1997).

У цьому контексті сутність професійно орієнтованого навчання іноземної мови полягає в його інтеграції зі спеціальними дисциплінами з метою отримання додаткових професійних знань і формування професійно значущих якостей особистості. Іноземна мова виступає засобом підвищення професійної компетентності, особистісно-професійного розвитку та є необхідною умовою успішної професійної діяльності фахівця. У цьому полягає основна цільова відмінність професійно спрямованого навчання від навчання мови для загальноосвітніх цілей і соціалізації. У змістовному плані відмінність між цими двома видами полягає в принципі відбору матеріалу для активного засвоєння, що для професійно спрямованого навчання визначається фаховою значущістю для тої чи іншої спеціальності.

Як правило, обсяг такого матеріалу є дещо меншим у порівнянні з навчальним матеріалом загальноосвітнього курсу. Це часто дає підстави для ототожнення професійно спрямованого навчання іноземній мові і курсу “Мова для спеціальних цілей” (*Language for Specific Purposes – LSP*). Ці два підходи мають багато спільного, однак вони зовсім не тотожні, як це нерідко стверджується в методичній літературі (Шмир, 2009).

У наукових колах досі ведеться широка полеміка з приводу визначення поняття мови для спеціальних цілей. Дослідники-лінгвісти розглядають LSP у складі загальної літературної мови як один з її функціональних стилів, або в рамках загальнонаціональної мови на правах автономної підсистеми чи як фрагмент національної мови, який створюється на базі національної мови, а значить, є невід'ємною його частиною.

Врешті визначення LSP шляхом протиставлення його мові для загальних цілей (Language for General Purposes – LGP), яке домінувало в минулому столітті, поступилося місцем новому визначенню LSP як сукупності спеціалізованих мовних засобів, що використовуються в усному і письмовому текстах, які характеризуються більш високим ступенем інтернаціоналізації, передачею спеціального знання максимально економними засобами вираження завдяки автоматизації та кодифікації і служать для потреб високоорганізованої та оптимізованої професійної комунікації, основною одиницею якої є термін (Півнюва, 2014).

Саме за допомогою такого тлумачення поняття “мови для спеціальних цілей” можна пояснити той факт, що більшість розроблених підручників так званого профільного навчання іноземній мові передбачають їхнє використання на старших курсах навчальних закладів, тобто коли необхідний рівень загальної комунікативної компетенції вважається вже досягнутим. Як вже згадувалось, методика таких підручників, як правило, спрямована на читання і переклад текстів за фахом.

На думку укладачів навчальних комплектів з англійської та німецької мови для ВЗВО (Дмитриєнко та ін., 2012; 2013; 2016а; 2016б; 2019; Батищева та ін., 2014; 2016; 2017), такий підхід не зовсім прийнятний саме з точки зору положень соціолінгвістики. Адже не тільки сама мова, але й характер комунікації має свою специфіку для кожної окремої професії. Це зобов'язує до розширення рамок поняття професійної комунікації, яка, крім термінології, повинна включати цілий ряд інших мовних, мовленнєвих, країнознавчих і професійних аспектів. Профільне вивчення лексичних і термінологічних особливостей, характерних для професійного контексту використання мови, з якими майбутні офіцери ймовірно зустрінуться в реальних ситуаціях спілкування, є, безумовно, пріоритетним. Разом з тим, вважаємо за необхідне взяти до уваги, що знання професійної лексики не може компенсувати відсутність тих знань і умінь, що дозволяють здійснити спілкування, а за їх відсутності професійна комунікативна компетенція не може бути сформована.

Прикладом підручників з “Англійської для спеціальних цілей” можна вважати навчальні засоби Campaign та Command English, які широко використовуються в Україні для викладання англійської мови у військових ЗВО (Mellor-Clark and Baker de Altamirano, 2004; Arnold and Sacco, 1988). Практика використання цих підручників дає підстави стверджувати, що, попри їхню чітку організацію та власне професійну військову спрямованість, вони є недостатніми для забезпечення професійної комунікативної компетенції випускника військового вишу, яка регламентується чинними відомчими документами стосовно мовної підготовки (Наказ МО України № 267 від 1 червня 2009 р.).

Усунути цей недолік покликані вже згадані навчальні комплекти з англійської мови “Steps in English” та з німецької “Німецька мова для ВЗВО”. У підручниках цих комплектів реалізовані розглянуті вище підходи до формування іншомовної професійної компетентності шляхом створення відповідної системи відбору і пред'явлення користувачеві дидактичного матеріалу та контролю за рівнем набутих умінь і навичок.

Щодо змістовного наповнення підручників обох комплектів, то укладачі додержувались таких принципів структурування матеріалу, які дозволяють поступове розгортання професійного компонента. На початковому етапі основним є загально-побутовий компонент з елементами професійного, на середньому етапі навчання відбу-

вається розширення загальних тем соціально-культурної, побутової, громадсько-політичної сфер спілкування за рахунок специфічних професійно орієнтованих тем, тоді як на завершальному етапі навчання домінує професійний компонент із вкрапленнями загального соціально-політичного змісту.

Таким чином, розроблені комплекти підручників дають можливість надати всьому процесу вивчення іноземних мов структурну чіткість і системність; забезпечити гнучкість і творчий підхід (оскільки повнота і порядок проходження модулів визначається завданнями курсу, що базуються на наявному рівні іншомовних компетенцій слухачів кожної навчальної групи та їх професійних потребах); систематизувати знання слухачів; забезпечити поступове нарощення складності і військової профільності, тобто систематичне формування професійно-комунікативних компетенцій; реалізувати міждисциплінарний підхід, що означає зв'язок між навчанням іноземної мови та фаховими дисциплінами, які викладаються у ВЗВО. Результатом навчання є реальна комунікативна діяльність, яку здійснюють слухачі внаслідок придбання ними умінь реалізації відповідних комунікативних намірів.

Висновки

У процесі створення навчальних комплектів з англійської та німецької мов для курсантів ВЗВО їх укладачі виходили із засади, що однією з найважливіших вимог до навчання іноземної мови в неможливому вузі є компетентнісний підхід, що розуміється як орієнтованість навчання на формування професійної комунікативної компетентності у повному складі її компонентів, а саме: лінгвістичної, соціолінгвістичної та прагматичної компетенцій.

Лінгвістична компетенція забезпечує володіння комунікативними вміннями в усіх видах мовленнєвої діяльності в межах, визначених чинною програмою вивчення іноземної мови у військових ЗВО.

Соціолінгвістична компетенція дає можливість використовувати мовні засоби відповідно до ситуації спілкування. Складники соціолінгвістичної компетенції дозволяють виявляти лінгвістичні ознаки соціальних стосунків, норм поведінки, особливості реєстрів мовлення, соціальних умов і стереотипів, які є особливо численними у професійній військовій сфері. Формування прагматичної компетенції має на меті набуття здатності обирати ефективні стратегії для вирішення комунікативних завдань.

Отже, формування професійної комунікативної компетентності передбачає активну взаємодію всіх учасників освітнього процесу. Відбувається взаемокорисний загальний обмін інформацією, набуття вмінь комунікативної взаємодії для вирішення професійних завдань. Ця мета може бути досягнута за умови чіткої та продуманої системи організації управління навчальним процесом, центральною ланкою якого повинен стати уніфікований підручник з іноземної мови за професійним військовим спрямуванням.

Підручники навчальних комплектів пройшли апробацію зі слухачами різних рівнів і факультетів НАСВ та інших ВЗВО України. Комплекти "Steps in English" та "Німецька мова для ВЗВО" рекомендовано як основні засоби навчання курсантів Національної академії сухопутних військ, включені до її навчального плану.

Результати апробації цих комплектів дозволяють стверджувати, що їх використання є ефективним у формуванні іншомовної компетентності відповідно до вимог мовного стандарту НАТО STANAG 6001. А тому вони можуть претендувати на роль уніфікованих вітчизняних навчальних засобів з вивчення іноземних мов за професійним спрямуванням у системі мовної підготовки військовиків Збройних Сил України.

Список покликань

1. Батищева, Г. М. та Малік О. О., 2014. *Deutsch für Sie. Grammatik von A bis Z*. Львів: АСВ.
2. Батищева, Г. М. та Малік, О. О., 2016. *Deutsch. Німецька мова для вищих військових навчальних закладів*. Львів: НАСВ.
3. Батищева, Г. М. та Малік, О. О., 2017. *Lingvolandeskunde. Лінгвокраїнознавство*. Львів: НАСВ.
4. Дмитриєнко, В. Г., Лозова, О. Т., Малік, О. І. та Малік, О. О., 2012. *English for you. Practice grammar exercises and tests*. Львів: АСВ.
5. Дмитриєнко, В. Г., Лозова, О. Т., Неклеса, О. В., Каменцев, Д. С. та Петрухін, В. С., 2019. *"Basic Steps", (СМР 0+-1)*. Львів: НАСВ.
6. Дмитриєнко, В. Г., Лозова, О. Т., Неклеса, О. В., Нечипор, Н. М., Малік, О. О. та Малік, О. І., 2016. *English. Step by Step*. Львів: НАСВ.
7. Дмитриєнко, В. Г., Лозова, О. Т., Неклеса, О. В., Нечипор, Н. М., Красник, М. Я., Малік, О. О. та Малік, О. І., 2016. *English. Step Up*. Львів: НАСВ.
8. Дмитриєнко, В. Г., Малік, О. І. та Малік, О. О., 2013. *English for you. Grammar from A to Z: піруч. для студ. вищ. навч. закл.* Львів: АСВ.
9. Зелінська, О. І., 2014. Можливості та потреби розвитку викладання англійської мови як мови фаху. *Матеріали XXII та XXIII засідань школи-семінару "Нові підходи до навчання іноземної мови" (Харків, 18 черв. 2014 р.)*, Харків, с. 10–14.
10. Ковальова, А. В. та Пономарьова, О. І., 2011. Модернізація процесу викладання іноземної мови професійного спрямування. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти*, 19, с. 97–105.
11. Кузанкіна, О. В. та Циганок, Н. І., 2012. Культура іншомовної комунікації як складова мовленнєвої підготовки військових фахівців. *Вісник національного університету оборони України*, 4 (29), с. 58–61.
12. Мацюк, Г., 2010. Сучасна соціолінгвістика: тенденції в розвитку теорії і завдання. *Мова і суспільство*, 1, с. 5–20.
13. Наказ Міністра оборони України "Про затвердження концепції мовної підготовки особового складу Збройних Сил України та Плану реалізації Концепції мовної підготовки особового складу Збройних сил України" від 01.06.2009 року № 267. Київ: МО України.
14. Ніколаєва, С. Ю., 2010. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови*, 2, с. 11–17.
15. Панасенко, Г. та Акопян, Т., 2010. Особливості професійно орієнтованого навчання іноземних мов студентів у немовних вищих навчальних закладах. *Рідна школа*, 1–2, с. 30–34.
16. Півнюва, Л., 2014. Мова спеціального призначення як об'єкт лінгвістичних студій. *Українська мова*, 4, с. 117–125.
17. Тарнопольський, О. Б. та Корнева, З. М., 2011. Аспектний підхід до навчання англійської мови для спеціальних цілей у немовних ВНЗ. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*, 18, с. 231–239.
18. Цимбал, С. В., 2006. *Психологічні особливості формування професійної компетентності майбутніх спеціалістів засобами іноземної мови*. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук. Національна академія державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького. Хмельницький.
19. Шмир, М. Ф., 2009. Міжпредметні зв'язки при викладанні іноземної мови як один із засобів формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*, 14, с. 259–268.
20. Arnold, J. and Sacco R., 1988. *Command English: A Course in Military English*. London: Longman Group.
21. Beare, K. *Principled Eclecticism* [online]. Доступно: <https://www.thoughtco.com/kenneth-beare-1208921> [Дата звернення: 19 квітня 2019].
22. Brieger, N., 1997. *Teaching Business English Handbook*. York: York Associates.
23. *Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment* [online]. Доступно: <https://rm.coe.int/1680459f97> [Дата звернення: 20 квітня 2019].

24. Mellor-Clark, S. and Baker de Altamirano, Y., 2004. *Campaign English for the military*. Oxford: Macmillan Education.

25. *NATO Standard. ATrainP-5. Language Proficiency Levels*, 2016 [online]. Доступно: <https://www.natobilc.org/files/ATrainP-pdf> [Дата звернення: 21 квітня 2019].

References

1. Batyshcheva, H. M. and Malik O. O., 2014. *Deutsch für Sie. Grammatik von A bis Z*. Lviv: ASV. (In Ukrainian)

2. Batyshcheva, H. M. and Malik, O. O., 2016. *Deutsch. German for higher military education*. Lviv: NASV. (In Ukrainian)

3. Batyshcheva, H. M. and Malik, O. O., 2017. *Lingvolandeskunde. Linguistics*. Lviv: NASV. (In Ukrainian)

4. Dmytryienko, V. H., Lozova, O. T., Malik, O. I. and Malik, O. O., 2012. *English for you. Practice grammar exercises and tests*. Lviv: ASV. (In Ukrainian)

5. Dmytryienko, V. H., Lozova, O. T., Neklesa, O. V., Kamentsev, D. S. and Petrukhin, V. S., 2019. "Basic Steps", (SMR 0+-1). Lviv: NASV.

6. Dmytryienko, V. H., Lozova, O. T., Neklesa, O. V., Nechypor, N. M., Malik, O. O. and Malik, O. I., 2016. *English. Step by Step*. Lviv: NASV.

7. Dmytryienko, V. H., Lozova, O. T., Neklesa, O. V., Nechypor, N. M., Krasnyk, M. Ya., Malik, O. O. and Malik, O. I., 2016. *English. Step Up*. Lviv: NASV. (In Ukrainian)

8. Dmytryienko, V. H., Malik, O. I. and Malik, O. O., 2013. *English for you. Grammar from A to Z: handbook for students of higher education*. Lviv: ASV. (In Ukrainian)

9. Zelinska, O. I., 2014. Opportunities and needs for the development of teaching English as a language of the profession. *Materials of XXII and XXIII meetings of the school-seminar "New Approaches to Learning a Foreign Language" (Kharkiv, 18 cherv. 2014 r.)*, Kharkiv, s. 10–14. (In Ukrainian)

10. Kovalova, A. V. and Ponomarova, O. I., 2011. Modernization of Teaching a Foreign Language for Special Purposes. *Language Teaching in Higher Educational Institutions*, 19, s. 97–105. (In Ukrainian)

11. Kuzankina, O. V. and Tsyhanok, N. I., 2012. Culture of foreign language communication as a component of speech training of military specialists. *Bulletin of the National Defense University of Ukraine*, 4 (29), s. 58–61. (In Ukrainian)

12. Matsyuk, H., 2010. Modern sociolinguistics: theory development trends and tasks. *Language and society*, 1, s. 5–20. (In Ukrainian)

13. "Concept of language training of the Armed Forces personnel", ratified by the Minister of Defense of Ukraine on 01.06.2009 №267. Kyiv: MO Ukrainy.

14. Nikolaieva, S. Yu., 2010. Objectives of Professionally Oriented English Speaking Teaching of Would-be Legists. *Foreign languages*, 2, s. 11–17. (In Ukrainian)

15. Panasenko, H. and Akopian, T., 2010. The peculiarities of the professionally oriented teaching in the non-linguistic high educational establishments. *Native school*, 1–2, s. 30–34. (In Ukrainian)

16. Pivnova, L., 2014. Language for special purposes as the subject for linguistic studies. *Ukrainian language*, 4, s. 117–125. (In Ukrainian)

17. Tarnopolskyi, O. B. and Kornieva, Z. M., 2011. An Aspect Approach to Teaching English for Special Purposes in Non-Language Universities. *Teaching languages in higher education today. Cross-domain links*, 18, s. 231–239. (In Ukrainian)

18. Tsymbal, S. V., 2006. *Psychological peculiarities of formation of professional competence of future specialists*. PhD Thesis. National Academy of State Border Guard Service of Ukraine B. Khmelnytsky. Khmelnytskyi. (In Ukrainian)

19. Shmyr, M. F., 2009. Cross-curricular links in teaching a foreign language as one of the means of shaping the competitiveness of future professionals. *Teaching languages in higher education today. Cross-domain links*, 14, s. 259–268. (In Ukrainian)

20. Arnold, J. and Sacco R., 1988. *Command English: A Course in Military English*. London: Longman Group. (In English)

21. Beare, K. Principled Eclecticism [online]. Available at: <https://www.thoughtco.com/kenneth-beare-1208921> [Accessed: 19 kvitnia 2019]. (In English)

22. Brieger, N., 1997. *Teaching Business English Handbook*. York: York Associates. (In English)
23. *Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment* [online]. Available at: <https://rm.coe.int/1680459f97> [Accessed: 20 kvitnia 2019]. (In English)
24. Mellor-Clark, S. and Baker de Altamirano, Y., 2004. *Campaign English for the military*. Oxford: Macmillan Education. (In English)
25. *NATO Standard. ATrainP-5. Language Proficiency Levels*, 2016 [online]. Available at: <https://www.natobilc.org/files/ATrainP-pdf> [Accessed: 21 kvitnia 2019].

**FOREIGN LANGUAGE PROFESSIONAL COMPETENCY
AMONG THE CADETS OF HIGHER EDUCATION MILITARY INSTITUTIONS:
A SOCIOLINGUISTIC APPROACH**

Halyna BATYSHCHEVA, Nataliia KUZNIETSOVA, Vitalii PETRUHIN

*Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy,
vul. Heroyiv Maidanu, 32, 79000, м. Lviv, Ukraine
batyschtschewa@gmail.com, francnovyi@gmail.com, petruvital@gmail.com*

The underlying purpose of the research is to shape the sociolinguistic vision of the foreign language professional competency among the cadets of higher education military institution, as well as distinguishing the main features of the military society and formulating the tasks to achieve this purpose. The main task is to create the native modern didactic means for the Ukrainian Armed Forces militaries to gain the foreign language competency at the level specified by the present complicated social and political as well as military strategic circumstances. Among these circumstances, the demand for confident behavior in the NATO communicative field is in priority.

NATO membership opens up new career opportunities for the Ukrainian militaries that depend on the capability to feel themselves as an equal subject of the communicative field within the complex time and activity framework.

Since the establishment of close contacts with the Alliance (second half of the 90s), the Ukrainian military department receives significant support from it, including the support of the Armed Forces of Ukraine personnel in mastering English and French, NATO's working languages. Departmental language system created by the Ministry of Defense of Ukraine shows valuable results. For example, the position of an interpreter in the army units is canceled and the members of international peacekeeping operations on the Ukrainian side can communicate with their colleagues in English. However, this achievement does not eliminate the topical issue of the quality of developing of the foreign language competency among militaries, in particular the creation of a corresponding didactic base for this.

The disadvantages of the existing foreign languages textbooks at the disposal of Ukrainian higher education military institutions teachers are scrutinized and the ways of eliminating these disadvantages based on the experience of foreign didactic materials are indicated. The main principles of compiling the native modern foreign language textbook for military specific purposes and the implementation of these principles in the newly created set of textbooks (English and German) are outlined.

Key words: sociolinguistic approach, foreign language competency, militaries' language training, specific purposes, English for special purposes, the set of textbooks.

Стаття надійшла до редколегії 10 вересня 2019 року
Прийнята до друку 6 листопада 2019 року